evergreen

SPOLU ZA ZDRAVÉ PROSTŘEDÍ

DROBNÉ DARY PRO VELKÉ ZMĚNY

BŘÍZA KAM JEN OKO DOHLÉDNE

MAGAZÍN HNUTÍ DUHA, PODZIM 2019

30 LET NA SPOLEČNÉ CESTĚ

Hnutí DUHA

e-mail: vlci.hlidky@hnutiduha.cz, tel.: 775 049 551

Kontakt: Hnutí DUHA Olomouc,
Dolní nám. 38, 779 00 Olomouc

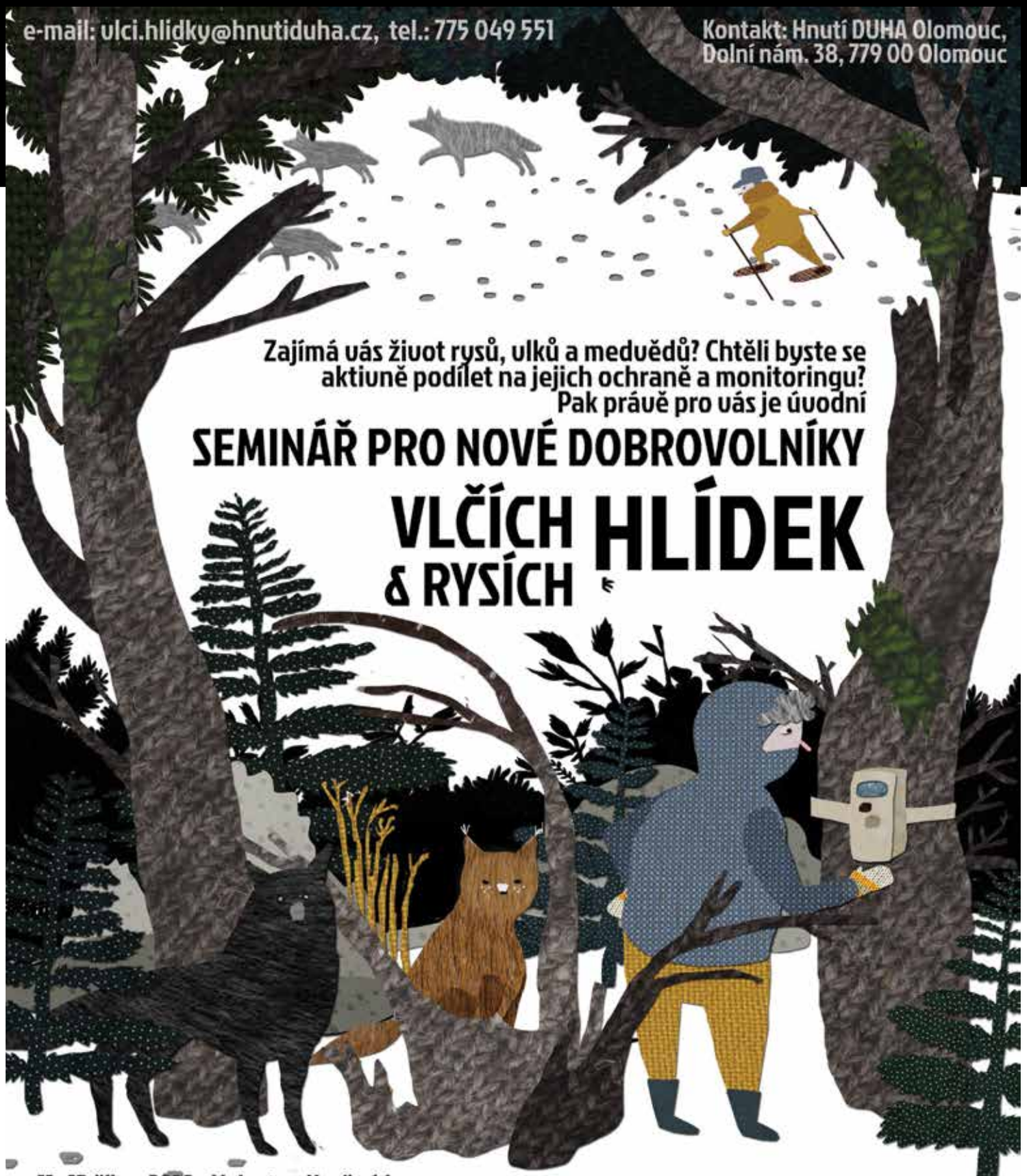

Zajímá vás život rysů, vlků a medvědů? Chtěli byste se aktivně podílet na jejich ochraně a monitoringu? Pak právě pro vás je úvodní

SEMINÁŘ PRO NOVÉ DOBROVOLNÍKY

VLČÍCH & RYSÍCH HLÍDEK

11.-13.října 2019 - Vejprty - Krušné hory
18.-20. října 2019 - Vernéřovice - Broumovsko
1.-3. listopadu 2019 - Mařenice - Lužické hory
8.-10. listopadu 2019 - Třeštík - Beskydy
15.-17. listopadu 2019 - Huslenky - Javorníky
29.11. - 1.12. 2019 - Lipová-lázně - Jeseníky
6.-8. prosince 2019 - Michlova Huť - Šumava

Přihlášky a další informace:
www.selmy.cz

Hnutí DUHA
místní skupina Olomouc

ŠELMY.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj
Operační program Životní prostředí

Projekt je spolufinancován Evropskou unií - Fondem soudržnosti v rámci Operačního programu Životní prostředí. Akci dále finančně podpořili: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstvo unitra ČR, Liberecký kraj, Karlovarský kraj, Ústecký kraj, Olomoucký kraj a individuální dárci Hnutí DUHA

Milé čtenářky, milí čtenáři,

touto dobou před třiceti lety se v Brně-Židenicích scházeli dva ani ne dvacetiletí kluci, aby společně založili organizaci, která by neřešila jen následky ekologických problémů, ale zaměřila se i na jejich hlubší příčiny. Pojmenovali ji Duha podle lodi Rainbow Warrior (duhový válečník) organizace Greenpeace. Váže se k ní indiánská legenda o zkáze Země, k jejíž záchraně se sejdou lidé všech barev. Vzejde taková záchrana i ze summitu OSN, který v září proběhl v New Yorku? Rétorika lídryň a lídrů se proměnila, je méně formalistická a odhodlanější, jistě i díky energii studentského stávkového hnutí. Na reálné výsledky ve formě nových (a vyšších) závazků ke snižování emisí skleníkových plynů si ale budeme muset počkat do příštího roku.

Za 30 let ušlo Hnutí DUHA dlouhou cestu a zanechalo za sebou významnou stopu. Aktuální vydání Evergreenu Vás proto provede dětstvím, pubertou i ranou dospělostí naší organizace ve formě článků i obrazových záznamů. Aby historie na stránkách časopisu ožila, nechali jsme o Hnutí DUHA vyprávět jeho zakladatele a bývalé i současné spolupracovníky a spolupracovnice. Při pročítání jejich vzpomínek, stejně jako při setkání u příležitosti 20. výročí od blokády Trojmezenského pralesa v létě na Šumavě, jsem si uvědomila, že Hnutí DUHA daleko přesahuje parametry běžné neziskové organizace. Je skutečným hnutím, propojením mnoha generací, hektické práce i dlouholetých přátelství, ale především nás spojuje přesvědčení, které se dá vyjádřit závěrečnými slovy projevu slovenské prezidentky v New Yorku, že „chránit naše životní prostředí znamená být člověkem".

Neustrneme ale v narozeninové nostalgii. V září se podařilo v Poslanecké sněmovně prosadit důležité pozměňovací návrhy, které umožní, aby české lesy byly v budoucnu pestré a odolné proti měnícímu se klimatu. Není ještě vyhráno, nyní se soustředíme na podzimní projednávání v Senátu. O lesích a jejich ochraně z nelegislativní stránky píše člen našeho týmu Krajina Jirka Beneš.

V létě jsme také nastartovali kampaň Odpad je poklad, abychom pohnuli se smutnou situací v našich popelnicích. Až polovina z jejich obsahu je totiž nesmírně cenná a patří zpět do půdy, aby zlepšovala její kvalitu pro rostliny i zadržování vody, nikoli na skládky. Tipy, jak můžete půdě pomoci z domova i Vy, připravila Romana Kaclíková z ekonomického programu. A o tom, jak se vesničané v Bosně rozhodli solárními panely oživit svou komunitu, píše vedoucí našeho komunikačního týmu Žaneta Gregorová.

Úspěchy uplynulých třiceti let by nebyly možné bez Vaší podpory – děkujeme za ni a těšíme se, co dalšího spolu v budoucnu dokážeme!

Srdečně

Anna Kárníková

Anna Kárníková, ředitelka Hnutí DUHA

Obsah:

4 AKTUALITY, NOVINKY, UDÁLOSTI
Co by Vám nemělo uniknout.

6 30 LET ZA ZDRAVÉ PROSTŘEDÍ
Úspěchy a vyhlídky Hnutí DUHA.

8 JAK SE DUHA RODILA A DOSPÍVALA
Ohlédnutí v příbězích pamětníků.

15 DROBNÉ DARY PRO VELKÉ ZMĚNY
Proč jsou pro nás důležité malé pravidelné dary?

16 INSPIRACE K ZODPOVĚDNÉ SPOTŘEBĚ
Nejen o naší kampani Odpad je poklad.

18 BŘÍZA KAM JEN OKO DOHLÉDNE
Jaké byly letošní Týdny pro les a divočinu?

21 STŘECHA STARÉ ŠKOLY JE PLNÁ NOVÉ ENERGIE
Jak oživit zapadlou bosenskou vesničku?

22 SPOKOJENÝ BZUKOT V ÚLU
Rozhovor s novou ředitelkou Hnutí DUHA.

Vlčí hlídky slaví 20 let

Před dvaceti lety se v Beskydech vydali první nadšenci hledat pobytové znaky vlků. Rozjela se tak iniciativa, o kterou se již nějakou dobu snažil ostravský zoolog a ochranář Ludvík Kunc. Hlídky, ale i besedy, přednášky či výstavy o návratu těchto velkých predátorů byly v roce 1999 součástí projektu Hnutí DUHA a sdružení Beskydčan. I proto se oslava kulatých narozenin Vlčích hlídek koná právě v Beskydech, na jedné z prvních základen v Muchovicích u Ostravice. Jako obvykle se na podzim uskuteční i sedm seminářů pro nové dobrovolníky po celé České republice.

K Vlčím hlídkám se od roku 2005 připojily také Rysí hlídky na Šumavě. Obě aktivity se časem začaly prolínat a rozšiřovat do dalších oblastí. Od počátku jsou založené převážně na dobrovolnících, kteří zajišťují terénní monitoring, zejména v zimních měsících. Při pochůzkách zaznamenávají nalezené pobytové znaky velkých šelem (především stopy či trus), odebírají vzorky pro DNA a potravní analýzy, umísťují na vhodná místa fotopasti a pravidelně je kontrolují.

Kromě toho dokumentují údaje o přítomnosti dalších chráněných druhů, například vydry říční, tetřeva hlušce nebo jeřábka lesního. Spolupracují i na osvětové činnosti v rámci různých regionálních událostí. Loni se takto podíleli na organizaci 27 infostánků po celé republice.

Přes 78 tisíc hodin pro les a divočinu

Poslední srpnový víkend skončil 22. ročník Týdnů pro les a divočinu. Letos i díky velké podpoře dárců a dárkyní připravilo Hnutí DUHA celkem 8 turnusů napříč celou Českou republikou, kterých se zúčastnilo více než 120 dobrovolníků a dobrovolnic. Když sečteme všechny uplynulé ročníky, dostaneme se na úctyhodné číslo 2 200 účastníků a 78 000 odpracovaných hodin.

Dobrovolníci letos vystavěli desítky oplocenek kolem stromků, aby je ochránili před zvěří. Obnovovali také poškozená rašeliniště, čímž pomohli udržování vody v krajině. Značili doupné stromy, aby v jejich dutinách mohly nerušeně hnízdit sovy, a vytipovávali stromy nové. Na mrtvém dřevě spadlých stromů budou žít dřevokazné houby a brouci, jako je třeba roháč velký nebo různé druhy tesaříků, a posílí tak druhovou pestrost lesa.

V neposlední řadě sázeli nové stromky, zejména břízy, aby pomohli obnově českých lesů, které v posledních letech postihla kalamita. Ani při nepříznivém počasí se účastníci Týdnů pro les a divočinu nenudili – debatovali o možnostech ochrany lesa a s místními znalci si povídali o jedinečnosti oblasti, v níž pomáhali.

Týdny jsou součástí kampaně Zachraňme lesy, která mimo jiné prosazuje systematickou přeměnu monokultur smrků a borovic na mnohem odolnější a druhově i věkově pestré lesy. Jen v letošním roce bude dle vyjádření ministra životního prostředí Richarda Brabce rozpadem ohrožena až polovina všech smrkových porostů. I proto jsou Týdny pro les a divočinu z velké části zaměřeny právě na pomoc postiženým lesům.

7 z 8 obyvatel Dolního Rakouska fandí větrné energetice

Rakouská větrná asociace IG Windkraft zveřejnila v červenci výsledky výzkumu veřejného mínění, ve kterém 86 % dotázaných obyvatel Dolního Rakouska podpořilo rozvoj větrné energetiky a přeje si intenzivnější výstavbu větrných elektráren. A proč je větrná energie tak oblíbená? Respondenti nejčastěji zmiňovali lokální původ elektřiny a environmentální hledisko její výroby.

Dolní Rakousko patří co do využívání větrné energie k nejprogresivnějším spolkovým zemím v Rakousku – na konci roku 2018 mělo na svém území 729 stožárů větrných elektráren o celkovém výkonu 1 661 MW s roční produkcí elektřiny 3,6 TWh (ekvivalent roční spotřeby pro více než 1 milion domácností čili téměř pro třetinu rakouských domácností). Více než polovina všech větrných elektráren se nachází v okrese Weinviertel, který přímo sousedí s Jihomoravským krajem. Pro srovnání uveďme, že na území Jihomoravského kraje dosud vyrostlo pouze 7 větrných elektráren s celkovým výkonem 8 MW.

Přestože má Rakousko pro výstavbu větrných elektráren poměrně přísná pravidla a na značné části svého území výstavbu zcela limituje, ve vybraných oblastech se daří stavět poměrně rychle a efektivně. Například v Dolním Rakousku místní občané a obce odmítli za posledních 20 let jen 6 % projektů. Kromě jasných pravidel funguje i státní systém finanční podpory, běžný ve všech zemích EU – tedy s jedinou výjimkou, kterou je Česká republika. Důležitým aspektem rakouské větrné energetiky je i zapojení místních občanů do projektů. Větrné elektrárny tak v Dolním Rakousku vlastní a provozuje řada obcí a jejich obyvatel.

Odvětví navíc patří k významným zaměstnavatelům v regionu a poskytuje více jak 2 tisíce lokálních pracovních míst. Své sídlo zde má přes sto firem působících ve větrném průmyslu jako dodavatelé, provozovatelé nebo poskytovatelé služeb, včetně těch nadnárodních.

Před fotopastí v Ralsku zapózovala vlčata

V Ralské pahorkatině se postupně vyfotila čtyři vlčata. Záběry z fotopastí tak již šestým rokem po sobě potvrdily reprodukci vlčí smečky v oblasti CHKO Kokořínsko – Máchův kraj. Vlčí smečky se ale rozrůstají i jinde – třetí rok za sebou se narodila vlčata na Šluknovsku a poprvé za dobu současného monitoringu i v Krušných horách.

Už během letošního jara jedna z ralských fotopastí zachytila značkující dominantní vlčici s nateklými struky. První snímek potvrzující reprodukci pochází ze stejného místa z poloviny července. Dokumentuje běžící vlče, které pravděpodobně následuje dospělé jedince. Další záběry pak v průběhu léta odhalily celkem čtyři vlčata.

První rozmnožování vlka obecného se v této oblasti podařilo doložit v roce 2014. Tehdy šlo o úplně první reprodukci na českém území. Genetické analýzy prokázaly, že zakladatelka této smečky přišla z Německa, z asi 70 km vzdálené oblasti Dauban mezi Budyšínem a Zhořelcem. Od té doby jsou přírůstky zaznamenávány každoročně.

Mladí vlci dospívají mezi prvním a druhým rokem života a postupně svoji smečku opouštějí a hledají si nová teritoria. To je také důvod, proč počet vlků v jednom vlčím teritoriu neroste exponenciálně. Vlci lesníkům pomáhají s lovem přemnožených srnců, jelenů a částečně také divokých prasat. S dlouhodobou přítomností vlčí smečky by však měli počítat okolní chovatelé při zabezpečení svých hospodářských zvířat.

V polském Krakově je zakázáno topit uhlím. Inspirujeme se?

Krakov je druhé největší polské město a bohužel i jedno z nejvíce znečištěných míst v Evropské unii. Aby se místním občanům lépe dýchalo, udělalo město razantní krok a od 1. září zakázalo topit uhlím a všemi dalšími pevnými palivy v lokálních topeništích. Boj s těmito palivy nastartovala městská vyhláška již v roce 2016 a od té doby město finančně pomáhalo domácnostem modernizovat lokální vytápění. Odvážnou vyhlášku přezkoumávaly i polské soudy, před kterými obstála.

Celé Malopolské vojvodství od 1. července 2017 zakázalo instalovat nové kotle a kamna, které nesplňují evropskou směrnici o ekodesignu pro spalování pevných paliv. Od roku 2023 si všechny domácnosti budou muset vyměnit i stávající zařízení, která standard ekodesignu nesplňují. Aktuálně probíhá na území celého vojvodství obdoba našich kotlíkových dotací.

V České republice – která má hned po Polsku druhé nejhorší ovzduší v EU – je zatím stanoven od září 2022 pouze zákaz kotlů 1. a 2. emisní třídy, což jsou ta nejzastaralejší zařízení. Obce mohou podle zákona o ochraně ovzduší zakázat topení v těchto kotlích i dříve. Stále však není (na rozdíl od Malopolského vojvodství) vyřešen konec kotlů 3., 4. a 5. třídy, aby byly v budoucnu provozovány jen kotle ekodesignové. Zatím je stanoven jen zákaz jejich prodeje – kotle 3. třídy se již neprodávají a od roku 2020 bude možné uvádět na trh pouze kotle ekodesignové.

České kotlíkové dotace (oproti těm krakovským) v 1. a 2. vlně dokonce podporovaly nákup kotlů na uhlí a teprve v současné 3. vlně se podařilo toto palivo z kotlíkových dotací vyloučit. S třetí vlnou navíc začal stát poskytovat i kotlíkové půjčky pro zpřístupnění dotací chudším domácnostem v Moravskoslezském, Ústeckém a Karlovarském kraji.

Podle Státní energetické koncepce ČR, Politiky ochrany klimatu v ČR i Národního programu snižování emisí ČR by měla být zavedena daň, která by motivovala obyvatele k čistému vytápění. Přesto její zavedení vláda nedávno krátkozrace odmítla a přehazuje odpovědnost na vlády příští.

Hnutí DUHA zveřejnilo v listopadu 2018 komplexní plán, jak vyčistit ovzduší od zplodin z domácích kotlů a kamen na uhlí. Některé položky – jako právě vyloučení uhlí z kotlíkových dotací či zavedení kotlíkových půjček – se již povedlo prosadit. Stále jsou však potřeba systémová řešení, především zvýšení energetické daně z uhlí, zavedení postupného zákazu kotlů 3. až 5. emisní třídy a celoplošný zákaz topení uhlím nejpozději v roce 2030.

Magazín Hnutí DUHA,
XXII. ročník,
číslo 3/2019.

Vydává:
Hnutí DUHA, Údolní 33, 602 00 Brno,
telefon: 545 214 431,
e-mail: pratele@hnutiduha.cz,
www.hnutiduha.cz.

Šéfredaktorka: Jana Vondrová.
Redakce: Žaneta Gregorová, Martina Hlavatá, Lukáš Rolf, Anna Kárníková, Jiří Koželouh, Jiří Beneš, Romana Kaclíková.
Korektura: Lucie Krejčí.
Sazba a grafika: Markéta Jedličková.

Foto: Unsplash (obálka), Unsplash, Wikimedia, Markéta Jedličková, Petr Vozák, René Jakl, Jaromír Bláha, Miroslav Kutal, Eliška Župková, Petr Zewlakk Vrabec, Jan Skalík, Ester Dobiášová, Helena Blažková.

Podávání novinových zásilek povolila Česká pošta, s. p., OSP Brno, č.j. P/23623/93 ze dne 25. 10. 1993. Registrováno u MK ČR E 12145.

Tištěno na recyklovaném papíře.

Hnutí DUHA prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku. Dokážeme rozhýbat politiky a úřady, jednáme s firmami a pomáháme domácnostem. Našich výsledků bychom nedosáhli bez podpory tisíců lidí, jako jste Vy.

30 LET ZA ZDRAVÉ PROSTŘEDÍ. A JEDEME DÁL!

MANŽELÉ SIMONOVI PŘED LETY NAVŠTÍVILI JEDNOHO Z POSLANCŮ S TÍM, ŽE ČESKÁ REPUBLIKA POTŘEBUJE ZÁKON O OCHRANĚ OZONOVÉ VRSTVY. PO ROCE A PŮL BYL DŮLEŽITÝ PŘEDPIS NA SVĚTĚ. TAKTO SKROMNĚ A ZÁROVEŇ SLAVNĚ SE ZAČALA PŘED TŘICETI LETY PSÁT HISTORIE ÚSPĚCHŮ HNUTÍ DUHA.

Od začátku bylo jasné, že k prosazení změn důležitých pro přírodu a naše zdraví nebude stačit lobbování za oponou, ale bude nutné zapojit veřejnost a budovat hnutí lidí, kteří upřednostňují jiné hodnoty než pouhý finanční zisk.

Mise: ochrana přírody a zdravého prostředí pro život nás všech

Spolu s demokracií se do naší krajiny začaly vracet i velké šelmy – rysi a vlci. V roce 1995 jsme přesvědčili Ministerstvo životního prostředí, aby odmítlo odstřel vzácných rysů. A rozjeli jsme aktivity na jejich ochranu před nelegálním lovem, který je stále jednou z hlavních hrozeb jinak utěšeně rostoucích stavů velkých šelem u nás.

V Hnutí DUHA Olomouc – místní skupině, která šelmí program řeší – od té doby vyrostli přední čeští odborníci a odbornice na ochranu šelem. Dnes už nejde jen o ochranu těchto krásných zvířat, ale zároveň o seriózní výzkum. Olomoucká skupina se přirozeně začala zabývat také ochranou ovcí a koz před zabydlujícími se vlčími smečkami a pomáhá chovatelům získávat peníze na ochranné ploty či pastevecké psy.

Letos slavíme 30 let Hnutí DUHA, ale zároveň také 20 let od úspěšné občanské blokády, kterou jsme uchránili divoký Trojmezenský prales na Šumavě před vykácením. Dnes se lidé mohou na vlastní oči přesvědčit, že území zasažené kůrovcem úspěšně zarůstá novou generací divokého lesa.

Přelom tisíciletí byl doslova přelomový i ve věci, která je jakoby z jiného kontinentu a století. Tehdy totiž naši zemi zachvátila zlatá horečka. Prospektorské firmy si brousily zuby na těžbu cenného kovu, který už zamotal hlavu leckomu. Dle našeho návrhu však parlament v roce 2000 přijal zákon, který zakázal těžbu zlata prudce jedovatým kyanidem. Odvrátili jsme tak zamoření krásných míst naší země kvůli vidině blyštivého kovu.

Nové tisíciletí přineslo nové výzvy

V dnešní době se nám zdá recyklování plastů či papíru naprosto samozřejmé a už se poohlížíme, jak se dostat dál – jak využívat bioodpad, a hlavně vzniku odpadu předcházet. Ale v prvním desetiletí tohoto století se třídění v mnoha českých městech a obcích teprve rozjíždělo a i díky Hnutí DUHA téma proniklo hlouběji do české společnosti.

Stejně tak jsme do Česka přinesli dobrovolný standard pro šetrné hospodaření v lesích, který umožnil chytrým lesníkům a majitelům lesů začít s lesem nakládat ohleduplně a prozíravě. Také jsme museli zasáhnout proti snahám prolomit limity těžby hnědého uhlí v severních Čechách – v roce 2007 vláda limity potvrdila. Otázka se však brzy měla vrátit na scénu.

V roce 2011 se po letech opět začala stahovat mračna nad Šumavou. Vláda ODS jmenovala do pozice ředitele správy národního parku Jana Stráského, který vyhlásil boj divoké přírodě. A neváhal ji ničit v rozporu se zákonem. Rozsáhlé devastaci divočiny na Šumavě se podařilo zabránit až díky úspěšné měsíční občanské blokádě nelegálního kácení u Ptačího potoka, jíž se zúčastnilo kolem 400 lidí z celé republiky.

Důležitým posunem vpřed byl rok 2012, kdy jsme vedli úspěšnou kampaň za to, aby stát poslal peníze z emisních povolenek od znečišťovatelů lidem na zateplování domů. Výsledek naší práce se dnes jmenuje Nová zelená úsporám a pomáhá desítkám tisíc domácností snižovat účty za energie. To není špatný pocit.

V dalších dvou letech se vystřídaly dvě krize a obě jsme zvládli. V roce 2013 se Rusnokova úřednická vláda bez důvěry jala pod taktovkou prezidenta Miloše Zemana prolomit limity těžby uhlí a začít destrukci obcí na Mostecku. Poslanci se však na základě našeho návrhu hanebnému plánu postavili a vládě nezbylo než se stáhnout. Hned v roce 2014 se ovšem na stůl dostal bizarní senátorský návrh zákona o národním parku Šumava, který byl

ve skutečnosti zákonem o jeho likvidaci. S podporou desítek tisíc lidí se nám podařilo škodlivý návrh zastavit – poslanci jej odstřelili hned v prvním čtení a odmítli se jím obsahově vůbec zabývat. O tři roky později se naopak díky naší práci divočina stala smyslem a cílem ochrany národních parků.

Klima se mění a my s ním

V posledních několika letech jsme poukázali na problém závislosti na fosilních palivech a na nutnost jeho řešení. Pomohli jsme definitivně odvrátit prolomení limitů těžby hnědého uhlí ve velkolomu Československé armády a zabránili jsme bourání domovů mnoha lidí. V roce 2017 jsme sestřelili prodej uhelné elektrárny Počerady i návrh antiekologické tarifní struktury cen elektřiny. Naopak jsme přišli s návrhem na ukončení stagnace růstu výroby elektřiny z čistých domácích obnovitelných zdrojů – zejména ve vlastnictví a spoluvlastnictví obcí, místních podnikatelů a občanů. Díky naší práci nebudou fondy EU vyplýtvány na drahé spalovny odpadů.

Změna klimatu nyní již velkou silou dopadá na naši krajinu i obyvatele. Hnutí DUHA se stalo jednou z hlavních sil prosazujících konec těžby a spalování uhlí, které nese největší podíl na měnícím se klimatu. Naštěstí už na tuto problematiku nejsme sami – k Hnutí DUHA a dalším „tradičním“ neziskovým organizacím se přidala i nově vzniklá klimatická hnutí, jako Limity jsme my, studentské Fridays for Future nebo Rebelie proti vyhynutí (Extinction Rebellion), a dodala české diskuzi o změně klimatu novou energii. Jsme rádi, že s nimi můžeme sdílet svou expertizu i třicetileté zkušenosti.

Hnutí DUHA je nyní také tahounem zásadní proměny lesního hospodaření a záchrany českých lesů, které doplácejí na dřívější přeměnu ve smrkové monokultury i na dopady změny klimatu. Právě kampaň za záchranu lesů v podzimních měsících vrcholí – v září Poslanecká sněmovna přijala některé pozměňovací návrhy, jež v budoucnu umožní vznik pestrých a odolných lesů. Senát rozhodne o tom, zda lesy dostanou plný ozdravný balíček. Úspěšný závěr lesní kampaně by byl skvělým dárkem k našim 30. narozeninám.

Víme, co děláme. A chceme v tom pokračovat

Oslava 30 let je příležitostí k ohlédnutí zpět, ale také k pohledu dopředu. Je zjevné, že témata, která jsme tak dlouho prosazovali, konečně začínají rezonovat naší společností a političky a politici vnímají nutnost se k nim postavit. Nastartovaná debata o konci těžby a spalování uhlí tak, jak ji zatím prezentuje vládou sestavená uhelná komise, by byla ještě před dvěma lety jen těžko představitelná. Nutnost mít v době měnícího se klimatu druhově pestré, a tedy odolné lesy se stala součástí mainstreamu a podporují ji lesníci i akademici. Uhlíková neutralita přestává být vzdáleným a nepředstavitelným snem a vlastní scénáře, jak jí dosáhnout, už si nechala zpracovat velká část evropských zemí.

Byť je jasné, že jiná cesta z klimatické krize nevede, česká vláda zatím váhá a ve změně vidí spíše hrozbu než příležitost, aniž by pro to měla dostatečné podklady. V takové situaci bude o to důležitější uznat, jak velkou proměnou naše společnost bude procházet, ale zároveň poukázat na to, že změnu je třeba přijmout a aktivně utvářet. Hnutí DUHA bude proto i nadále dokazovat, že s odklonem od uhlí a s rozvojem obnovitelných zdrojů či lepším hospodařením v lesích a na zemědělské půdě jsme schopni vytvořit zdravější, klimaticky stabilní a vůči změně klimatu odolnou společnost.

Ani pro Hnutí DUHA to však nebude statický proces. Bude třeba znovu a znovu vyhodnocovat situaci a klást si zásadní otázky: Co je dostatečně ambiciózní, a přece dosažitelné? A jak vnímat hranice možného v takto rychle se měnícím světě? Budeme rádi, pokud na ně budeme hledat odpovědi společně.

1990 – jednou z prvních akcí nově vzniklého Hnutí DUHA byl Pohřeb přírody. Poukazoval na nevhodné chování k ní.

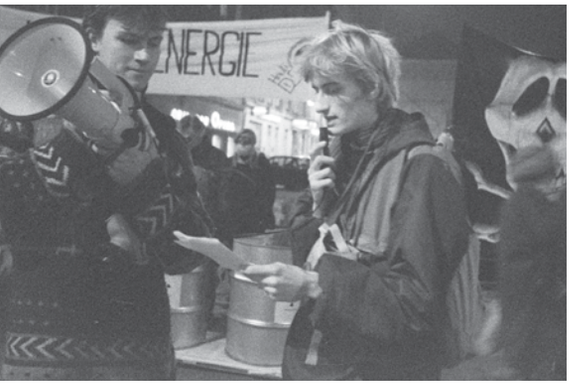

1991 – pět let po havárii jaderné elektrárny v Černobylu jsme vzpomněli na oběti tohoto neštěstí.

Jak se DUHA narodila

Jan Beránek – spoluzakladatel Hnutí DUHA, ředitel v letech 1999–2002

Vybrat v historii Hnutí DUHA jeden z mnoha nezapomenutelných okamžiků pro mě není snadné. K vrcholům 90. let nepochybně patřily každoroční hromadné blokády jaderné elektrárny Temelín, záchrana pralesa na Šumavě před vykácením, schůzky v bytě Ivana Dejmala či hektické noci v kanceláři na Lublaňské při poslechu Rádia Limonádový Joe během kampaně proti dostavbě Temelína v květnu 1999, jakož i sběr 100 000 podpisů za referendum o rok později.

Byly to skvostné chvíle, ale já se vrátím k samému počátku, který tolik pamětníků nemá. Jaký původ má vlastně název Hnutí DUHA?

Byl podzim 1989 a na neoficiální výlepové ploše na ulici Česká v Brně se objevil ručně psaný plakát obhajující jadernou energetiku. Uplynulo jen pár let od černobylské havárie – tu jsem prožíval jako šestnáctiletý – a náš režim plánoval stavbu dalších jaderných elektráren sovětského typu v každém tehdejším kraji Československa (jména jako Blahutovice či Tetov dnes už téměř nikomu nic neřeknou, ale právě tam měly některé z nich vyrůst). Spolu s Jakubem Patočkou jsme se proto rozhodli napsat k tomu vlastní, polemický plakát.

Otázka byla, jménem koho jej tam vyvěsíme. Oba jsme sice patřili k Českému svazu ochránců přírody, ale zároveň jsme věděli, že v jeho rámci už dlouho nevydržíme. A tak jsme se nakonec rozhodli podepsat jako nová ekologická organizace „Duha“. Nechali jsme se inspirovat vlajkovou lodí Greenpeace, „Rainbow Warrior“, a úžasnou legendou, která se k ní vázala: že až bude světu nejhůř, spojí se lidé všech barev pleti v jeden kmen „duhových bojovníků“ a planetu zachrání.

Pod tímto jménem jsme pak s kamarády pořádali i první akce občanské neposlušnosti v Brně. I když původní étos Duhy se časem proměnil, název nám už zůstal.

Sázení lípy s papežem Janem Pavlem II.

Jakub Patočka – spoluzakladatel Hnutí DUHA

Ludvík Vaculík měl takovou průpovídku ilustrující metodu – i slabiny – dedukce: „Když někdo jede do Velehradu, můžu čekat, že se tam nejspíš jede modlit.“ Nebyl to ale důvod, proč jsme tam 22. dubna 1990 s Janem Beránkem jeli my.

V prvních měsících po listopadové revoluci panovala v Československu dnes těžko uvěřitelná euforie. Všem se zdálo, že všechno bude možné. My v Duze jsme si pořád ještě namlouvali, že nová demokracie bude v podstatě dokonalá, takže nám bude stačit jen na problémy upozorňovat různými rozvernými happeningy a úřady samy budou reagovat, jak to bude správné. K ekologickému hnutí se zprvu všichni chovali s ohromným respektem jako k jednomu z vítězů revoluce. A na naše tiskové konference k sebepošetilejším akcím chodilo běžně až deset novinářů.

Na jaře v roce 1990, kdy chtěl do Prahy snad každý, kdo ve světě něco znamenal, přijel poprvé na návštěvu Československa i papež Jan Pavel II. Jeho návštěva připadala na Den Země 22. dubna. Tenkrát celosvětově mocně oslavovanému dni vzdal během své návštěvy hold i on. Myslím, že to byl Antonín Buček, koho napadlo, že by bylo milé, kdyby s Janem Pavlem II. někdo z mladých aktivistů na Velehradě zasadil strom. Volba padla na nás.

Celé jsme to brali velmi vážně. Chtěli jsme papeži představit, kdo jsme a co děláme, včetně výčtu našich hlavních akcí, což byly zejména happeningy proti automobilismu, jádru a podobně. Vznikl pamětní list vysázený se zvláštní péčí v textovém editoru chi-writer. Lopatku jsme malovali balakrylem dlouho do noci – musela nejprve zaschnout bílá barva na násadě, abychom přes ni udělali duhové proužky. Dost nás potom zklamalo, když na místo přinesli lopatku vyrobenou nějakým uměleckým kovářem. Použili jsme obě, na dobových snímcích je vidět, že Jan Pavel II. třímá tu naši – proužkovanou.

FOTO: PETR VOZÁK, RENÉ JAKL

Samotná akce proběhla velmi rychle, netrvala snad ani deset minut. Svatému otci zazpívala krojovaná děvčata, my jsme se mu kvapně představili, předali pamětní list a jali se sadit lípu. Měli jsme to nacvičené, dopoledne předtím jsme vysadili ještě jednu s tehdejšími předsedy národních vlád Petrem Pithartem a Jánem Čarnogurským. Vaculík má se svým pořekadlem ale přece jen pravdu - na Velehradě ani jeden z nás pak už nikdy nebyl.

1999 – díky nenásilné občanské blokádě jsme zachránili unikátní Trojmezenský prales na Šumavě před vykácením.

První roky a první duhové kroky

Ondřej P. D. Simon – v Hnutí DUHA pracoval přes patnáct let

Jednou takhle pozdě večer ke mně do starého bytu v Praze zavítal blonďatý čahoun Kuba Patočka. Doslechl se o mně nejspíš v souvislosti s několika akcemi neformální skupiny Mír s přírodou, jako byl třeba alegorický pochod s obřím komínem a mrtvými stromy bojující za odsíření elektráren. Slovo dalo slovo a DUHA se brzy stala významnou součástí života mé rodiny na víc jak patnáct let.

Začal jsem – a později i moje manželka Slávka – psát do interního zpravodaje (s komiksem s kočičkou) a do časopisu Poslední generace (nyní Sedmá generace). Vzpomínám si třeba na vlivné texty kamarádů o riziku sociálních změn indukovaných klimatickou změnou nebo kritiku tehdy adorovaného volného trhu. DUHA byla ale hlavně systematická, vytrvalá a úmorná práce. Dny a noci organizování, psaní transparentů, protestů i návrhů a spousty hodin s uchem na telefonu.

Zprvu jsme spíše bojovali o to být slyšet, později jsme už začali úspěšně sypat písek do soukolí moderní civilizace, tlačící prostřednictvím nadnárodních firem přírodu na hranu propasti. Zdaleka nešlo jen o přímé akce, jako byly demonstrace nebo blokády. Například ozonový program brzy dospěl až k sepisování poslaneckého návrhu zákona, který zakazoval výrobu a použití freonů. Moje žena chodila s břichem lobbovat do parlamentu. Protitlak systému byl často tvrdý a jen s vypětím sil se podařilo Hnutí DUHA dostat ze seznamu extremistických organizací.

Nigerijského aktivistu Ken Saro-Wiwu nechali i přes světové protesty popravit, atomová elektrárna se stavěla a jen málokdo dbal návodů Potulného sadaře O.D.S., aby si na podzim nasušil hrušky a navařil povidla. A co vy a letošní podzim?! Nestudujte s lupou na oku složení sladkostí v obchodech – prostě nikdy nekupujte nic, co má „složení“ – dělejte si sladkosti vlastní a pak s chutí vrhněte všechny své síly do zlepšování světa.

2003 – představili jsme plán odpadového hospodaření s cílem recyklovat 50 % komunálních odpadů. Téma prosáklo do české společnosti a recyklaci jsme rozjeli ve 35 českých městech.

2004 – demonstrace byly součástí naší kampaně za ochranu severočeských obcí před rozšiřováním uhelných dolů.

2007 – začali jsme pořádat každoroční exkurze šumavským národním parkem pro zájemce, kteří chtějí vidět, jak se vyvíjí příroda, když se jí nechá prostor a čas.

Nebýt v tom sám

Daniel Vondrouš – jeden z prvních zaměstnanců Hnutí DUHA

Listopadová půlnoc před sedmadvaceti lety. Točím klikou cyklostylu, špinavý od barvy a umaštěný od přesmaženého oleje, který jsme při tisku používali. Většina dobrovolnic a dobrovolníků už odešla domů. Někteří se tu, v kanceláři Hnutí DUHA na Jakubském náměstí v Brně, staví ještě ráno před školou a další přijdou odpoledne. Tady skoro nikdy nejsi sám. Pracovní tempo je zběsilejší než na studentských kolejích za sametové revoluce. Prostě to „hrneme“. Je mi jasné, že dneska toho v kanceláři na gauči zase moc nenaspím.

O rok později sedím na obecním úřadě v severočeských Libkovicích. Navlečený do bundy a zabalený do spacáku píšu brožuru o narušené ozonové vrstvě. Údery do klávesnice se ve vystěhovaném domě vracejí ozvěnou. Se svítáním se do zmrtvělého ticha náhle zakousne rachot nákladáků. Od zbourání většiny hlavní ulice uplynul měsíc klidu a bourací četa teď využívá momentu překvapení. Usmívají se. Vyběhnu na bagr. Sundají mě a drží. Nervózně se rozhlížejí. Pochopili, že nebudu sám. Za pár hodin se nás tu zase sejde deset, možná patnáct.

Zpomalení bourání vesnice poskytne čas k dalšímu vyjednávání, k novým pokusům o nápravu totalitní zvůle, která svými důsledky vyhřezla i do současných, demokratických časů. Vesnice a později i kostel sice nakonec padnou, ale žádnou další obec už nikdo nezboural. Všichni vědí, že místní lidé, domy i krajina by nezůstali sami. Nikdo by neměl být sám.

2009 – zahájili jsme Velkou výzvu, která prosazovala nový zákon, jenž by závazně stanovil, jak bude Česká republika snižovat exhalace skleníkových plynů o 2 % ročně.

Jak jsem zapřel Hnutí DUHA

Karel Polanecký – přes dvacet let pracuje jako energetický expert Hnutí DUHA

Ve druhé polovině devadesátých let zůstal, navzdory naší kampani a blokádám proti rozšiřování uhelných dolů, ze severočeské obce Libkovice už jen kostel. V určitém období by jeho zbourání přineslo velké komplikace a bylo potřeba jej vlastními silami hlídat. Hlídku v Libkovicích jsem držel s Radimem Š., tehdejším odpadovým kampaníkem olomoucké skupiny (a dodnes mým dobrým kamarádem).

Přes riziko, jehož jsme si byli vědomi, nás jeden večer zmohla žízeň a vydali jsme se do vedlejší vesnice na pivo. Od pohledu jsme do hospody nezapadali a kontakt na sebe nenechal dlouho čekat. „Nejsi ty z Greenpeace?“ zahalekal směrem k nám chlapík od vedlejšího stolu. „Já jsem hippies,“ odpověděl Radim a pohledy se upřely pro změnu na mě. Nevydržel jsem a místo vysvětlení, že jsem z Hnutí DUHA, jsem zarýmoval: „Já jsem rybíz.“

Někteří hosté se zasmáli a ten agresivní „borec“ mi během večera ještě několikrát sdělil, že na mě má „spadýno“. Ale hostinská byla na naší straně, a tak to s námi – na rozdíl od Libkovic – dobře dopadlo. Od té doby se snažím k Duze všude hlásit, abych tehdejší zapření náležitě odčinil.

2011 – záchrana šelem je hlavním tématem Hnutí DUHA Olomouc. Rysí a Vlčí hlídky jsou dlouholetou tradicí a stopovat šelmy nám pomáhají dobrovolníci.

Divoký západ na Šumavě

Jaromír Bláha – expert na ochranu lesů a divoké přírody, zejména díky jeho práci obdrželo Hnutí DUHA v roce 2014 prestižní cenu Euronatur

Ochrana divoké přírody v národním parku Šumava byla kdysi hodně divoká. Historek z té doby máme mraky, ale lidé, kteří u toho tehdy byli, už se málokdy sejdou.

V roce 2001 dobrovolníci Hnutí DUHA pomáhali s monitoringem přírodního zmlazení lesů v prvních zónách. Výzkum vedly botaničky Biologické fakulty Jihočeské univerzity Ivona Matějková a Magda Jonášová. Ale tehdejší vedení správy parku, které v roce 1999 povolilo kácení i ve zbytcích pralesů, si nepřálo důkazy o síle samoobnovy lesa v místech, kde se dříve nezasahovalo. Nepovolilo dobrovolníkům vstup do prvních zón za účelem monitoringu, prý aby nerušili živočichy a nepošlapali chráněné druhy rostlin. Přitom tam umožnili vstup dřevorubcům, kteří káceli stromy v ostrovech do té doby zachovalých přírodních lesů.

Dobrovolníci proto pomáhali s monitoringem ilegálně – počítali a měřili mladé stromečky. A nad rámec oficiálního výzkumu také pařezy pokácených stromů, kterým počítali letokruhy. Někteří lesníci, kteří kácení vyznačovali, se snažili dobrovolníkům v monitoringu bránit.

Jednou se stalo, že skupinu pěti dobrovolníků u Mezilesní slati spatřil mladý lesník z polesí na Kvildě. Přivolal vedoucího lesní správy a vydali se za dobrovolníky. Legitimoval je ale chvíli poté, co práci v první zóně ukončili a byli již za hranicí vyznačenou červenými pruhy, kam je vstup veřejnosti zakázán. Musel je tedy propustit.

Dobrovolníci se vrátili k cestě, sedli si na starý ležící kmen a dali se do svačiny. Jeden z nich si pak odskočil do lesa. Uviděl vedoucího lesní správy – lesníka před důchodem s černými vousy, zelenou uniformou a mysliveckým kloboučkem – jak se přískoky pohybuje mezi stromy, aby se ke skupině zezadu přiblížil a vyslechl si další plány. Dobrovolník se vrátil ke skupině a nenápadně jim o uniformovaném špiónovi pověděl. Všichni se pak dobře bavili, když ho po očku pozorovali, jak se k nim jako indián snaží připlížit. Když si vedoucí kvildských lesníků všiml, že je odhalen, otočil se a utekl.

Magda Jonášová a Ivona Matějková pak prezentovaly výsledky výzkumu na česko-německé vědecké konferenci Aktuality šumavského výzkumu. Na závěr jejich příspěvku zaznělo i poděkování dobrovolníkům Hnutí DUHA, kteří pomohli získat potřebná data, i když tím riskovali pokuty. Později se ukázalo, že správa parku měla již dva roky předtím dostatek dat o přirozené obnově lesů v prvních zónách, ale nezveřejnila je.

2010 – společně s dobrovolníky jsme v ulicích Brna rozdávali lidem česnek od blízkého ekologického zemědělce s informacemi o škodlivých důsledcích nesmyslného dovozu potravin.

Jak jsem si založil fejsbúk a natočil kůl video

Jiří Koželouh – v Hnutí DUHA pracuje od roku 2008, v letech 2014–2019 byl programovým ředitelem, nyní zodpovídá za kampaně v oblasti energetiky a odpadů

Když jsme v Hnutí DUHA na konci roku 2008 plánovali velkorysou (tehdy se interně vžil termín bezprecedentní, a byť v tom byl velký kus sebeironie, nakonec to opravdu bylo velké) klimatickou kampaň Velká výzva, padlo také společné rozhodnutí, že si my – experti z energetického programu – založíme účty na Facebooku. Nevím, kdy a jestli vůbec bych se tam někdy přihlásil sám za účelem sdílení fotek dětí a zvířátek. Každopádně jsem tam dodnes, i když jako poněkud suše působící podivín, který podle zanechané elektronické stopy řeší nejlepší dostupné techniky pro snižování znečištění ovzduší, trápí ho vysoký podíl uhlí v energetice a místo seriálů sleduje přenosy z Poslanecké sněmovny.

Ale to není vše. V Hnutí DUHA jsem se naučil ještě jednu věc. Když jsme před volbami v roce 2010 tlačili na politické strany, aby do svých programů začlenily i ochranu životního prostředí, vzniklo i jedno video. Úvodní část, kde vystupoval tehdejší programový ředitel Hnutí DUHA Vojta Kotecký, jsem natáčel já. Ano, tušíte správně karambol. Vojta seděl na pečlivě vybraném

2015 – naše Škola občanské iniciativy umožňuje zájemcům, aby se naučili, jak se nebát a aktivně ovlivňovat dění kolem sebe.

2015 – Týdny pro les a divočinu pořádáme od roku 1998. Od jejich založení do dneška dobrovolníci odpracovali více než 78 000 hodin.

2016 – předali jsme poslancům petici, ve které 57 746 lidí spolu s vědci požadovalo chránit jedinečnou šumavskou přírodu a zastavit developery, těžaře a pozemkové spekulanty.

místě v zahradě. Jenže za ním byl jakýsi kůl. Když seděl rovně, tak ten kůl nebyl vidět, ale když pohnul hlavou, tak vidět byl. Dohodli jsme se, že dám pozor, aby Vojta seděl tak, jak má. Na první „klapku" to vyšlo. Ovšem nezdařil se text, a tak jsme točili znovu a znovu. Některé záběry byly dobré graficky, jiné textově, průnik prázdná množina. A výsledek? Cool video! Nebo spíš kůl video… Jinými slovy, video s kůlem trčícím z ramene programového ředitele.

Dlužno poznamenat, že od té doby se umělecké a produkční schopnosti Hnutí DUHA o dost posunuly. Dnes máme kolegyně a kolegy, kteří točí opravdu dobrá videa a umějí na sociálních sítích rozpoutat bouři – třeba pro záchranu lesů. A to je skvělé!

Co Škola občanské iniciativy naučila její lektorku

Katarína Portešová – dlouholetá grantová fundraiserka Hnutí DUHA

Začiatkom roka 2012 som mala mať na Škole občianskej iniciatívy blok o príprave projektových žiadostí. Víkendová akcia sa konala v Krásensku a ja som bola toho času na rodičovskej dovolenke s ani nie ročnou dcérkou Filipkou. Mal tam za mnou doraziť manžel, aby sa postaral o malú, kým ja si budem vykladať s účastníkmi a účastníčkami o tom, čo je pri písaní projektov dôležité.

V piatok som hodila do tašky pár úplne základných vecí, ostatné mal doniesť manžel večer. Keď sme vychádzali z domu, svietilo slnko a bolo pomerne teplo. Malá v nosítku občas veselo zavýskala, keď jej na nos padla ojedinelá vločka. Nastúpili sme do autobusu a v tej chvíli sa všetko zmenilo. Zotmelo sa a začalo snežiť.

V Krásensku sme z autobusu vystúpili do snehového záveja. A volal manžel, že sa za nami nedostane, lebo doprava nefunguje. Všetko naše zimné oblečenie bolo v batohu doma. Filipke sa začal hlásiť o slovo rastúci zub a bolo jasné, že ma čaká nedobrá noc, po ktorej mám celý deň prednášať a viesť workshop. Človeka niekedy vyčerpá už len tá predstava, aké to bude strašné.

Ale medzi ľuďmi, ktorí sa účastnili kurzu, zo mňa tá vyčerpanosť postupne spadla. Išla z nich energia, radosť, chuť niečo robiť, popasovať sa s problémami, pripravovať a riešiť vlastné projekty. Hoci som to za tie roky, čo som v Hnutí DUHA, tak nejako tušila, od toho víkendu si naplno uvedomujem, že nie sme organizáciou samou pre seba, že závisí na energii ľudí, ktorí sa účastnia aktivít, zapájajú sa a podporujú nás.

Naše dvě společná vítězství

Žaneta Gregorová – dříve vedoucí týmu Individuálního fundraisingu, dnes vede tým Zapojování lidí

Táhnu to s Hnutí DUHA už více než sedm let. Za tu dobu jsem mockrát zažila pocit úspěchu z toho, že má naše práce reálné výsledky, které mění svět. A dva z nich mi zůstanou v hlavě nejspíš navždy.

Bylo 20. prosince 2015, mně bylo čerstvých 27 let a právě jsem převzala oddíl Individuálního fundraisingu. Byla jsem poprvé pozvaná na plánování energetické kampaně. Ze svého zaučování jsem měla v hlavě trochu zmatek a vůbec jsem netušila, co se po mně chce. Prý má Česko velký problém, který se jmenuje nová tarifní struktura.

Ze všech těch technických pojmů, které chrlili moji kolegové, jsem pochopila, že bude dražší elektřina, protože se má změnit systém jejího účtování. Platit se bude podle velikosti jističe. Cože? Jak si budou malé domácnosti vařit a žehlit zároveň? A co ti, kteří se snaží ušetřit? Navíc prý autor návrhu, Energetický regulační úřad, chce vědět, co si o tom společnost myslí.

Jenže o celé věci nikdo nevěděl. Proto jsme se rozhodli o tom mluvit a do procesu zapojit lidi. Mezi svátky jsme s naším vývojářem Jablim tvořili web. Texty musejí být čtivé, výzva jasná, technické detaily škrtáme, jde přece o neekologický a nespravedlivý návrh. Po Novém roce web spouštíme. A rozjíždí se lavina… Píšu lidem maily, děkuji, žádám o další podporu. Kolegyně Martina komunikuje s desítkami lidí denně. Zájem o téma byl

obrovský a celý návrh nakonec spadl pod stůl. Navíc nám naši dárci a dárkyně pomohli zaplatit nejen kampaň, ale i práci našeho týmu. Ono to funguje!

A druhý silný zážitek? O dva roky později se v Senátu objevil návrh, který by v podstatě zlikvidoval šumavský národní park. Ale my už byli připraveni. Věděli jsme, jak dělat kampaně, aby se k nám lidé přidali. Naši podporovatelé pomohli zprávu šířit a během tří týdnů naši výzvu podepisuje 50 tisíc lidí. Díky Mášovu zapálení pro online komunikaci přibývají po tisících. Děláme demonstraci a i přes březnový déšť přichází přes 500 lidí. Mezitím Chrobák, který má zápal plic, obíhá politiky.

Hlasování v Poslanecké sněmovně sledujeme se zatajeným dechem. S takovou podporou přece nemůžeme prohrát! Češi pochopili, co je divočina, a chtějí ji mít. Po dvaceti letech jsme se dočkali obrovského úspěchu. Píšeme s Martinem lidem poděkování. Vtom přibíhá Elis, vedoucí týmu Krajina, a volá: „Proboha, co to děláte? Musíme si aspoň připít!“

A já teď připíjím s Vámi, milí dárci a dárkyně, ke 30. narozeninám Hnutí DUHA. Bez lidí, jako jste Vy, by to opravdu nebylo možné. Tak na další zázraky. Cink!

Za vše, co jsem se naučil, vděčím Hnutí DUHA

Petr Machálek – bývalý ředitel Hnutí DUHA, dnes se stále podílí na Škole občanské iniciativy

Vyzdvihnout jeden zážitek nebo moment, který mám spjatý s působením v Hnutí DUHA, je asi nemožné. Minimálně pro mě. V Duze jsem strávil více než deset let a prošel celou řadou pozic. Od provozního, který vyměňoval zámky a na dvoukoláku odvážel Sedmou generaci do distribuce, až po ředitele, jenž vyhlašoval blokádu nelegálního kácení na Šumavě nebo mluvil k desetitisícovému davu na koncertě na podporu klimatické Velké výzvy, jedné z největších duhových kampaní. Vedle toho je pro mě Hnutí DUHA spojeno s mnoha skvělými lidmi, které jsem měl možnost potkat a kteří jsou do dnešního dne mými přáteli či spolupracovníky.

Spíše než jeden konkrétní zážitek mi jako první vytane na mysli pocit vděku. Vděku, že jsem u toho mohl být a že jsem se v Hnutí DUHA naučil vše podstatné, co nyní mohu prohlubovat a využívat pro pomoc celé řadě jiných organizací a tématům, jimž se ve veřejném a občanském sektoru věnuji. Vždy, když mám možnost s Hnutím DUHA opět spolupracovat, je to jako „návrat domů“.

Hnutí DUHA za svou třicetiletou historii ukázalo, že umí kombinovat vysoce expertní úroveň i nástroje tzv. „občanské neposlušnosti“ v situacích, kdy vše ostatní selže. A to je v době, kdy čelíme například klimatické krizi, potřeba. My všichni organizace tohoto typu potřebujeme a ony zase potřebují nás, své podporovatele a podporovatelky, dárce a dárkyně, dobrovolnice a dobrovolníky i spolupracovnice a spolupracovníky.

S DUHOU můžete…

Markéta Jedličková – fotografka a grafička spolupracující s Hnutím DUHA

S DUHOU můžete přebývat ve starém pavlačáku a chovat tam kočky, v kanceláři můžete hrát na housle i si tam čistit zuby, můžete ji dokonce sdílet s několika opicemi. Můžete donekonečna plánovat, stěhovat se, hladit rysa, chodit lesem a sázet stromy. Můžete se hrabat v odpadcích a může vás to bavit.

Můžete pravidelně postávat před Úřadem vlády, Ministerstvem zemědělství, elektrárnou, výstavištěm, lesem i na koncertním pódiu. Můžete připravovat obří bramborák, rozdávat bio buchty nebo český česnek. Můžete se seznámit s vlkem nebo se dívat na svět z vršku větrné elektrárny. Můžete polehávat na lesním mechu či rašelině horských smrčin. Můžete se s lidmi držet za ruku skrze trubku. Můžete si přát, ať text dorazí včas, ať se fotka podaří, ať je den delší a ať už je po sazbě.

Můžete být nadšení i unavení. Ale rozhodně nemůžete říct, že to není dobrodružství.

2017 – spolu s 55 tisíci lidmi jsme zachránili národní parky. Poslanecká sněmovna schválila novelu zákona o ochraně přírody a krajiny, která rozšířila místa ponechaná divočině a omezila prodej státních pozemků.

2018 – předali jsme vládě komplexní řešení pro zdravé lesy, které zohledňuje především environmentální a sociální funkce lesa, nejen produkci dřeva pro rychlý zisk.

2019 – po 20 letech se na Šumavě sešli pamětníci tehdejší blokády Trojmezenského pralesa. Ten je dnes výstavní skříní divoké přírody a ukazuje, jak se les po působení kůrovce samovolně obnovuje.

TEXT: JANA VONDROVÁ

DÁRCOVSKÁ SAMOOBSLUHA JE TU PRO VÁS

RADOST Z DARU POSLANÉHO HNUTÍ DUHA MŮŽETE MÍT I VY. KROMĚ DOBRÉHO POCITU Z NAŠICH ÚSPĚCHŮ, KTERÉ MŮŽEME OSLAVOVAT SPOLEČNĚ, JEJ LZE VYUŽÍT I V DAŇOVÉM PŘIZNÁNÍ.

Příspěvky od dárců a dárkyň, jako jste Vy, v posledních letech pokryjí většinu nákladů na naši práci. Loni tvořily už téměř 65 procent našeho rozpočtu a letos to zatím vypadá, že by to mohlo být ještě víc. Děkujeme Vám za důvěru!

Vaše dary mohou zpětně pomoci i Vám. Nejen dobrým pocitem, že se můžete podílet na úspěchu našich kampaní. Příspěvky, které nám zasíláte, si můžete odečíst od základu daně v daňovém přiznání. A to se počítá. Co je k tomu potřeba? Aby součet všech Vašich darů byl v tomto kalendářním roce vyšší než 1 000 korun nebo aby jejich úhrnná hodnota přesáhla 2 procenta ze základu daně. Potvrzení o daru od nás dostanete automaticky na konci ledna, a to i tehdy, jestliže jste poslali nižší částku. Dobře totiž víme, že někteří naši dárci a dárkyně podporují více organizací.

Abychom Vám v lednu vystavili potvrzení o daru za rok 2019 bez chyb a přesně v té formě, jakou potřebujete, chceme Vás nyní požádat o pár vteřin Vašeho času. Přihlaste se prosím do naší dárcovské samoobsluhy, kde můžete kdykoli upravit své osobní a kontaktní údaje nebo se podívat, jaké informace o Vás máme a uchováváme.

Dostanete se k ní přes webovou stránku osobniudaje.hnutiduha.cz. Můžete si zde nastavit, jestli chcete potvrzení dostávat poštou, elektronicky či vůbec nebo zda máte nějaké specifické požadavky (například potřebujete potvrzení vystavit v jiném jazyce či na firmu nebo chcete, abychom jej poslali přímo Vaší účetní). A také prosíme o vyplnění adresy trvalého bydliště, kterou na potvrzení uvádíme.

Zkontrolujte si své údaje do konce roku

Kontrola údajů Vám zabere pár vteřin, ale nám ušetří hodně práce. A Vám možná taky, protože nebudete muset žádat o změny v potvrzení na poslední chvíli. Proto prosíme, abyste své údaje aktualizovali ideálně ještě před koncem roku.

V dárcovské samoobsluze zvládnete vše sami – například si zkontrolujete správnost svého jména a kontaktní adresy, a pokud budete mít chuť, můžete také upravit nastavení naší vzájemné komunikace. Aby byl příští rok s námi přesně podle Vašich představ.

Jak Vás máme oslovovat, když posíláme e-mail či dopis? Řekněte nám to. Jaká témata z naší činnosti Vás nejvíce zajímají? Dejte nám vědět a v budoucnu pak ve své e-mailové nebo poštovní schránce objevíte informace právě o těchto tématech. Dále lze nastavit, jaké informace si od nás přejete, nebo nepřejete dostávat a zda preferujete elektronickou, či tištěnou verzi. A jako bonus nám můžete prozradit, kdy máte narozeniny. Moc rádi Vám k nim popřejeme!

Pokud z jakéhokoli důvodu nechcete své údaje upravovat přes dárcovskou samoobsluhu, můžete nám napsat na adresu pratele@hnutiduha.cz nebo zavolat na telefonní číslo 608 283 490.

TEXT: MARTINA HLAVATÁ

DROBNÉ DARY PRO VELKÉ ZMĚNY

INDIVIDUÁLNÍ DÁRCOVSTVÍ V NAŠÍ ORGANIZACI UBĚHLO VELKÝ KUS CESTY, KTERÁ NEBYLA VŽDY JEDNODUCHÁ. STEJNĚ JAKO ZBYTEK ORGANIZACE SI I FUNDRAISING MUSEL PROJÍT MNOHA ÚSKALÍMI A NE VŠECHNY KAMPANĚ BYLY ÚSPĚŠNÉ. SPOLEČNĚ S TÍM, JAK ORGANIZACE NABÍRALA ZKUŠENOSTI VE SVÉ PRÁCI NA POLITICKÝCH KAMPANÍCH, TAK KOLEGOVÉ POSTUPNĚ ZÍSKÁVALI NA JISTOTĚ I V OBLASTI FUNDRAISINGU.

V roce 2004 Hnutí DUHA společně s Greenpeace položilo základy dnešní Koalici za snadné dárcovství. Daly se dohromady příklady dobré praxe ze zahraničí a vznikla platforma pro předávání zkušeností v českém prostředí. Díky tomu dnes můžeme společně s dalšími organizacemi přemýšlet a diskutovat o fungujících modelech spolupráce mezi neziskovým a komerčním sektorem a daří se nám rozvíjet prostředí pro snadné a smysluplné darování.

Pětiletá cesta s Duhou

Když jsem do Hnutí DUHA nastupovala, byl rok 2014 a organizace slavila 25 let. Individuální dárcovství už tehdy představovalo 40 % financí do napnutého rozpočtu. Dnes, po pěti letech, kdy slavíme již třicáté výročí, můžeme s vděčností říct, že podíl drobných finančních darů od individuálních dárců už sahá k 65 %.

Za těch uplynulých třicet let se podařilo vybudovat v celé republice velmi štědrou komunitu, pro kterou se stala forma finanční podpory nedílnou součástí pomoci. Podle statistik platformy Darujme.cz lidé jejím prostřednictvím darovali za loňský rok celkově 85 204 278 korun a podpořili tak 483 organizací. Oproti tomu ještě v roce 2014 to bylo 11 585 928 korun pro 117 neziskových organizací. Co to ukazuje? Že čím dál více Čechů a Češek poskytuje část svých peněz organizacím, které chce podpořit a které se v jejich očích věnují smysluplné činnosti.

I my v Hnutí DUHA jsme vděční za tento trend a snažíme se ho rozvíjet. Před pěti lety nám lidé poslali necelých 6 milionů korun za rok a loni už to bylo přes 9 milionů. Další trend, který se snažíme budovat, je dlouhodobá a pravidelná podpora. Protože právě díky ní se může naše organizace svobodněji věnovat tomu důležitému. Především můžeme více směrovat své kapacity na prosazování trvalé a systémové změny než na administrativní zátěž spojenou s granty.

Posunuli jsme se nejen v metodách a formách žádostí o dary, ale zejména v péči o naše stávající dárce. Snažíme se vždy vyvážit dostatečnou míru komunikace a potřebných informací s tím, aby pro naše dárce byl aspekt darování co nejvíce komfortní a bezproblémový.

I díky tomu máme tu čest, že nás podporuje již přes 6 500 dárců a z toho téměř 4 500 pravidelně. Zvyšuje se i výše průměrného daru, která se dnes pohybuje okolo 250 korun měsíčně. V kontextu velkých celorepublikových čísel se to možná nezdá moc, ale věřte mi, že pro organizaci, která se zabývá environmentálními tématy, je vzácné mít takovou podporu od drobných dárců – „obyčejných" lidí se srdcem na pravém místě.

Společně tvoříme komunitu lidí, kterým není jedno, co se v našem životním prostředí děje, a kteří jsou ochotni podílet se na hledání systémového řešení. Vytváříme hnutí, které mobilizuje tisíce lidí, jimž není osud naší krajiny lhostejný. Právě Vám patří velký dík za to, že tu s námi jste. Děkujeme!

Drobné dary od dárců přes platformu Darujme.cz:
2014: 11 585 928 korun pro 117 neziskových organizací
2018: 85 204 278 korun pro 483 neziskových organizací

Drobné dary od dárců pro Hnutí DUHA:
2014: 5 982 789 korun
2018: 9 197 553 korun

TÝDEN BEZ ODPADU INSPIRUJE K ZODPOVĚDNÉ SPOTŘEBĚ

CO SPOJUJE SLUPKY V NAŠEM ODPADKOVÉM KOŠI, SHNILÁ JABLKA NA SKLÁDKÁCH, HROMADY PLASTOVÝCH LAHVÍ V POPELNICÍCH A NÁKUPNÍ TAŠKY PLNÉ IGELITOVÝCH PYTLÍKŮ? TÝDEN BEZ ODPADU UPOZORNIL NA NEJVĚTŠÍ BOLÍSTKY ODPADKOVÝCH KOŠŮ. A NABÍZÍ ŘEŠENÍ, JAK JE LÉČIT.

V prvním zářijovém týdnu proběhl další ročník této akce, která je součástí dnes již celosvětové iniciativy Zero Waste Week. Poprvé ji v roce 2008 rozběhla Rachelle Strauss z Velké Británie. U nás tuto aktivitu, která má za cíl šířit povědomí o možnostech omezování odpadů zejména v domácnostech, počtvrté koordinují blogerky Czech Zero Waste. A potřetí se do ní zapojilo i Hnutí DUHA.

Třetinu košů v domácnostech tvoří bioodpad. Chceme to změnit!

Představili jsme novou kampaň s názvem Odpad je poklad, v níž se zaměřujeme na biologicky rozložitelný odpad. V současnosti totiž představuje velký problém: podle dostupných statistik zhruba 20–40 % bioodpadu končí ve směsném odpadu na skládkách, kde se následně tvoří metan, který způsobuje požáry skládek, a navíc patří mezi skleníkové plyny.

Řada domácností má bohužel jen omezené možnosti bioodpad třídit. I když stát zavazuje obce, aby svým občanům třídění celoročně umožnily, řada z nich tuto povinnost plní pouze formálně – často třeba jen jediným sběrným místem, ke kterému to mají lidé příliš daleko. Domácnosti obvykle nemají možnost do sběrného místa dojíždět tak často nebo nemají kde objemný a specifický odpad průběžně skladovat.

Existují ovšem i pozitivní příklady českých obcí (jako Jihlava nebo Ostopovice u Brna), kde tento problém umějí řešit a motivují občany k třídění a využívání kompostu. Je jich ale málo a přístup závisí na nadšení vedení obce. Naše kampaň dává veřejnosti dvě možnosti, jak tento stav ovlivnit: podepište výzvu, kterou předáme politikům koncem roku, kdy se bude projednávat nový zákon o odpadech. Pokud nechcete čekat tak dlouho, můžete se již nyní zaregistrovat k odběru tipů na www.odpadjepoklad.cz, jak redukovat odpad ve své vlastní domácnosti.

Tipy pro šetrnější a zábavnější nakupování

V rámci Týdne bez odpadu jsme sestavili sérii praktických tipů, které jsme sdíleli na sociálních sítích. Vybrali jsme pro Vás ty nejpopulárnější.

Podívejte se do své koupelny, kolik tam máte věcí v jednorázových obalech. Hodně, že? Nezoufejte, i tohle lze zredukovat, a ještě ušetřit. V některých bezobalových obchodech je k dostání i drogerie a kosmetika. Buď zvolíte hotové produkty, nebo si koupíte suroviny na váhu a doma si některé kosmetické a čisticí prostředky vyrobíte sami. Na univerzální čisticí prostředek potřebujete jen vodu, ocet a kůru z citrusů. Na prací prášek zase trochu sody a nastrouhaného pracího mýdla. Snadné i složitější recepty najdete například na webových stránkách delamesitosami.cz, czechzerowaste.cz, ekokoza.cz, stumbyna.cz, kosmetikahrou.cz a spoustě dalších inspirativních stránek.

Mléčné výrobky můžou být z hlediska bezobalového nakupování potravin oříškem. Někde to ale jde i bezobalově. Farmáře, od kterých můžete koupit mléčné výrobky ve vratných zálohovaných lahvích a sklenicích, najdete v našem Adresáři farmářů (www.adresarfarmaru.cz). Tuto možnost nabízejí i některé bezobalové obchody. Sýry a máslo se dají sehnat na váhu do vlastní krabičky. Chce to jen trochu trpělivosti při hledání těch správných prodejců ve Vašem okolí.

Přineste si domů jen to, co potřebujete

Poslední akcí byla „Tour de bezobal“, v rámci které jsme se skupinkou zájemců navštívili vybrané brněnské obchody se sortimentem bez obalu. Takové nakupování většinou vyžaduje domácí přípravu, při níž je potřeba předem promyslet, co chceme koupit, a vzít si na to vlastní tašky a obaly. Ani tyto speciální obchody nejsou ještě zcela běžné, a proto je dobré vědět, kde se dá co koupit.

V Brně jsou možnosti již celkem široké – zejména v centru města se nachází hned několik speciálních obchodů s potravinami, kosmetikou i drogerií. My jsme navštívili Bránu ke zdraví (www.branakezdravi.cz) s bohatým sortimentem hygienických potřeb a prostředků k čištění a praní. Hned ve vedlejších dveřích najdete další prodejnu, kde lze bez obalu pořídit zejména suché potraviny. Poté jsme zavítali do menší provozovny s přiléhavým názvem NOsáček (www.facebook.com/NOsacek), kde se dají ve vratných obalech zakoupit i zmíněné mléčné výrobky. Nedaleko se nachází obchod Nasyp si (https://nasyp-si.business.site), ve kterém si můžete do vlastního obalu „nasypat“ libovolné množství potravin i čisticích prostředků. Poslední zastávkou byl Friendly place (www.friendlyplacebrno.com), který je zaměřený na ekologickou drogerii a kosmetiku a nabízí také suroviny pro domácí výrobu.

V obchodech nás přivítali milí majitelé, kteří dobře znají svůj sortiment a umějí výborně poradit s výběrem i nákupem. Všechny obchody mají připravené různé skleničky pro případ, že zákazník nebude mít svoje. Běžný nákup probíhá tak, že si nejprve zvážíte prázdné obaly, opatříte je nálepkou s hmotností a poté si je naplníte dle libosti. Při platbě se Vám pochopitelně odečte výchozí váha.

Tímto způsobem si můžete koupit přesně takové množství, které opravdu potřebujete, třeba jen pár gramů kakaa do koláče. V obchodech mají velmi vstřícný přístup, rádi Vám se vším poradí. Bezobalové nakupování je nejen prospěšné životnímu prostředí, ale také je to zážitek, který rozhodně stojí za to zkusit. Směle do toho!

Bezobalově se dá nakupovat nejen ve speciálních bezobalových obchodech. Z části to jde i v supermarketu. Základem je dobrý plán: průběžně si zapisujte, co Vám doma schází. Než se vydáte na nákup, projděte si seznam a zapřemýšlejte, na co byste si mohli vzít svoji vlastní nádobu či pytlík. Některé ovoce a zeleninu příroda vybavila obalem natolik pevným, že opravdu nepotřebují žádný domeček z igeliťáku. Třeba nad banány, které vídáme v cizích nákupních koších důkladně obalené v igelitových sáčcích, kroutíme hlavou hodně často.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY
supported by Visegrad Fund

Bříza kam jen oko dohlédne

I letos v létě dobrovolníci a dobrovolnice Hnutí DUHA pomáhali našim lesům přímo v terénu. Na Šumavě revitalizovali rašeliniště, v Bílých Karpatech pečovali o cenné louky a v masivu Králického Sněžníku zabezpečovali cenné dřeviny před okusem zvěří. Dva týdny jsme ve spolupráci se státním podnikem Lesy České republiky věnovali péči o stávající lesní porosty i budování těch nových. Paleta činností více jak 120 lidí, kteří se do některého z letošních osmi Týdnů pro les a divočinu zapojili, byla opravdu pestrá.

TEXT: JIŘÍ BENEŠ, FOTO: UNSPLASH, HELENA BLAŽKOVÁ

Pozoruhodný týden proběhl v lesích Města Albrechtice, kde jsme letos navázali na práci loňského turnusu. Během 5 pracovních dnů 12 lidí ošlapalo již osazené stromy na ploše 6 hektarů a vyselo semena břízy na více jak 25 hektarech.

Proč ošlapávat, když existují křovinořezy?

Ošlapávání dříve vysazených buků, dubů, javorů či jedlí zbaví tyto mladé stromky zátěže v podobě agresivní buřeně, která je obrůstá, a tím jim ubírá životní prostor. Dobrovolníci a dobrovolnice museli v hustém třtinovém porostu nejprve nalézt řadu s vysázenými stromky a poté každou sazenici kolem dokola pečlivě ošlapat – nehledě na ostružiní, klíšťata či sluneční žár.

S použitím křovinořezů by možná nemusela být jejich práce tak náročná. Tady však narážíme na jedno velké ALE: křovinořez je v porovnání s podrážkami bot vysoce neselektivním nástrojem. Nadobro přetne nejen nežádoucí buřeň, ale i přirozeně zmlazené stromky, které se na holině objevují – břízu, jeřáb, jedli, smrk a další. Ztráta těchto jedinců ubírá nově vznikajícímu porostu obrovský kus potenciálu proměnit se v druhově a výškově pestrý les.

Křovinořez vše poseče a zůstanou po něm jen uměle vysazené stromy, ze kterých by opět vzešel jednodruhový stejnověký les. Ovšem ošlapávání, to je jiná polívčička. Tato časově náročnější metoda umožňuje důslednější výběr ošlapávaných rostlin, a lze se tak vyhnout zašlápnutí přirozeně zmlazených stromků. A i když náhodou noha ujede a stromek sešlápne, je zde velká šance, že se rostlinka vrátí do své původní polohy. Sešlap totiž kmínek stromu ve většině případů nezničí.

Smysluplný koloběh trvale tvořivého lesa

Díky naší dobrovolnické práci jsme tak na ploše šesti hektarů položili základ budoucímu pestrému lesu. Vysázené stromky se velmi rychle nechají přerůst břízami a jeřáby z přirozeného zmlazení, které tak poskytnou stínomilným bukům a dubům potřebné podmínky pro zdravý vývoj. A kromě toho přinesou majiteli lesa relativně brzký ekonomický výnos. Bříza se běžně nedožije více než padesáti let. Jakmile přijde její čas, lesník ji vytěží, a tím odkryje pod ní rostoucím stromům přístup ke světlu.

Bohužel kvůli časové a ekonomické náročnosti je ošlapávání vysazených stromků stále ještě marginální metodou lesnického hospodaření. Převládá rychlejší vyžínání pomocí zmíněných křovinořezů, které však znamená zánik mnoha mladých stromků rostoucích kolem jejich vyžínaných příbuzných.

Malé semínko dokáže velké věci

Bříza, která byla ještě v nedávné minulosti zatracovaným stromem, získává díky svým růstovým a reprodukčním schopnostem stále více prostoru při zalesňování rozsáhlých holin vzniklých po kalamitní těžbě smrkových stejnověkých porostů. Její nenáročnost na půdu a vodní bilanci i rychlý růst předurčují břízu k tomu, aby byla využívána jako pionýrská dřevina určená k rychlému zalesnění mnohahektarových holin. Bříza tak zamezuje degradaci půdy a vytváří vhodné podmínky pro klimaxové druhy stromů – buky, duby, smrky a jedle.

Na mnoha lokalitách, které jsme během našeho pobytu na severu Moravy navštívili, jsme měli možnost poznat její potenciál na vlastní oči. Nachází-li se byť jen jeden jediný strom břízy v blízkosti vytěženého lesa, je bříza prvním pionýrem, který se na těchto plochách objevuje.

A její růst je vskutku obdivuhodný – za rok naroste klidně do výšky 120 cm. Bude-li lesník spravující takové plochy rozumný, využije tohoto přirozeného zmlazení břízy k budování odolného lesa. Co ale dělat v místech, kde široko daleko žádná bříza ani jiná pionýrská dřevina

neroste? Jak takové plochy co nejefektivněji zalesnit? V tento moment opět nastupují dobrovolníci a dobrovolnice Hnutí DUHA.

Úkolem číslo jedna bylo nalezení hustého březového porostu, který potřeboval výchovný zásah. To znamená pokácet méně perspektivní jedince a uvolnit prostor těm silnějším. Stromy, které musejí z lesa pryč, nám však poskytnou obrovské množství jehněd, tedy semen břízy. Ty se pak stanou základem nového lesa na zmíněných 25 hektarech. A až narostou do potřebné výšky, vysadí do jejich stínu lesníci buky, duby či jiné cílové dřeviny. Ale nepředbíhejme...

Když nalezneme vhodný porost, vybereme břízy, které pokácíme. Musíme postupovat velmi opatrně, protože jehnědy se rády uvolňují i při nepatrném pohybu větví. Pokácený strom pak naporcujeme na jednotlivé větve, které přepravíme na holinu. Připravené větve v pravidelných rozestupech zapichujeme do země. Tímto způsobem jsme osázeli 25 hektarů, tj. 250 000 metrů čtverečních. Na každého tak v průměru připadly téměř tři zalesněné hektary. Slušná práce! A dál už je to na semenech břízy, aby ukázaly, co v nich dříme. Až nastane vhodný okamžik, jehnědy se rozlétnou po holině a ty šťastnější z nich zakoření.

Ano, takhle snadné to je. Nevěříte? Nebo chcete výsledky naší letošní dobrovolnické práce vidět na vlastní oči? Přihlaste se na Týden pro les a divočinu, který budeme ve Městě Albrechticích pořádat příští rok. Nebo si vyberete jinou lokalitu z naší nabídky? V každém případě ale přijeďte, protože naše lesy nyní potřebují každou ruku, která je jim ochotná pomoci.

TEXT: ŽANETA GREGOROVÁ, FOTO: FRIENDS OF THE EARTH BOSNIA AND HERZEGOVINA

BOSENSKÉ STŘECHY CÍLÍ NA ENERGII, KTERÁ NEDEVASTUJE KRAJINU

MEZI ČTYŘMI BOSENSKÝMI ZELENÝMI VRCHOLY ŠATOR, VITOROG, DIMITAR A OVČARA SE POBLÍŽ MĚSTA MRKONJIĆ GRAD KRČÍ VESNICE PECKA. BYLA BY TO TYPICKÁ ZAPADLÁ VÍSKA, Z NÍŽ MLADÍ LIDÉ S DĚTMI NENÁVRATNĚ UTÍKAJÍ NĚKAM ZA PRACÍ A STAŘÍ TRPĚLIVĚ OBDĚLÁVAJÍ SVÁ POLÍČKA VE SVAZÍCH A VYHÁNĚJÍ DOBYTEK NA PASTVU. STARÉ BUDOVY CHÁTRAJÍ A ŽIVOT SE POMALU VYTRÁCÍ… MÍSTNÍ SE ALE PŘED PĚTI LETY ROZHODLI, ŽE TAKOVÝ SCÉNÁŘ NECHTĚJÍ.

Starou obecní školu obyvatelé Pecky proměnili na návštěvnické centrum. Lákají návštěvníky na ekoturismus – ne na lunaparky, ale na skutečně autentické zážitky. Řeka Sana a Pliva jsou skvělým místem pro vodáky a lezecké stěny hned za vesnicí lákají nejednoho horolezce. Místní vyrábějí sýr kajmak, pro který se k nim lidé vracejí. A ty nekonečné zelené kopce! Výhodná poloha mezi Splitem, Banjou Lukou a Sarajevem ale neznamená přívaly lidí, místo je před vlivy rostoucí civilizace pěkně ukryté.

„Mám moc rád turisty, kteří procházejí k řece Sana, zvláště ty mladé. Ve vesnici už skoro nejsou děti, a tak se s nimi rád zastavím, popovídám si a zavtipkuji. Nejradši mám ty, kteří chodí pěšky," říká jeden z místních sedláků.

Jako všechny divoké řeky na Balkánu je i Sana cílem pro výstavbu hydroelektráren. Místní lidé si ale velmi váží nenarušené přírody, původních cest a klidu, který tu mají. Jako alternativu si proto zvolili solární energii. Na začátku léta spolu s organizací Centar za životnu sredinu (Friends of the Earth Bosna a Hercegovina) spustili grownfundingovou kampaň a díky podpoře dárců z celé Evropy získali 6 tisíc eur na instalaci prvních panelů.

Střecha školní budovy z roku 1931 bude tou první, která bude zachytávat sluneční paprsky a měnit je v udržitelnou energii. Náklady na energie budou klesat a centrum bude mít v budoucnu více prostředků. Zároveň neprodukuje oxid uhličitý, a nepřispívá tak ke klimatické změně.

Da nam Pecka bude solarno selo!*

Celý projekt má velký symbolický význam. Nejde o jednu zapadlou vísku. I další místa v Bosně a Hercegovině, potažmo na celém Balkánu, se budou moci inspirovat. Místní hodlají v příštím roce pokračovat a vybrat prostředky na panely o celkovém výkonu 5,4 kWp. Lidé jistě pochopí, že pokud se na dobrých věcech budou podílet, třeba i finančně a třeba i po malých částkách, přinesou užitek i jim. Obyvatelé Pecky, stejně jako organizace, která jim pomáhá, v to pevně věří.

* Udělejme Pecku solární vesnicí!

TEXT: LUKÁŠ ROLF, FOTO: ARCHIV ANNY KÁRNÍKOVÉ

MÝM CÍLEM JE SPOKOJENÝ BZUKOT V ÚLU I V HNUTÍ DUHA

Anna Kárníková prošla třemi sektory, aby nakonec zakotvila v tom neziskovém. Příroda byla v dětství jejím útočištěm. Místo her na skautských táborech se raději schovávala v lese s knihou v ruce. Vyrůstala v centru Prahy ve čtvrti, která inspirovala Foglarova Stínadla, a dodnes ráda objevuje skrytá zákoutí. Důraz na přátelství a lidské vztahy a záliba ve velkých i malých dobrodružstvích ji provázejí dodnes.

Od září jsi ředitelkou Hnutí DUHA. Jak bys popsala svou novou roli?

V našem kolektivu se setkávají odbornostní i charakterem různí lidé a já se starám o to, aby i nadále společně fungovali jako dobře sehraný orchestr. Aby byli v práci rádi a dařilo se nám dosahovat našich cílů. A také se dívám směrem do budoucna a přemýšlím, jakým tématům bychom se měli věnovat, jak na nich pracovat a jaká nová partnerství by dávala smysl.

Co tě přivedlo k ochraně životního prostředí?

Mám pocit, že to začalo někdy v pubertě, na přelomu starého a nového tisíciletí. Do té doby se mohlo zdát, že všechny velké problémy světa už jsou vyřešené, ale pak najednou vycházelo najevo, že tomu tak vůbec není. Finanční krize, ekologická krize, uvědomování si různých typů nerovnosti. Musela jsem se s tím nějak popasovat a hledala jsem cesty, jak přispět k řešení.

Už při studiu na Karlově univerzitě mě zajímala hlavně veřejná politika, která má přímý vliv na náš každodenní život. Později jsem na Úřadu vlády řídila Odbor pro udržitelný rozvoj, kde jsme vedli státní správu k dlouhodobějšímu plánování, ale také jsme napříč resorty koordinovali složitější témata, například sucho. Už tehdy nás okolí vnímalo jako úřednické aktivisty. Používali jsme totiž pro státní správu dost inovativní způsoby veřejné komunikace, jako třeba formu komiksu nebo spolupráci s youtubery, pořádali jsme hodně veřejných konzultací a úzce jsme spolupracovali s neziskovým sektorem. Vlastně mám pocit, že s příchodem do Hnutí DUHA jsem zůstala u stejné věci, jen jsem změnila stranu stolu a do jisté míry i styl práce.

V čem je to nyní jiné?

Hnutí DUHA na ochraně přírody pracuje kampaňově a má tenhle postup skvěle vypracovaný. Zahrnuje důkladnou expertní přípravu, pestrý mix lobbingu a různých forem komunikace s politiky, zájmovými skupinami, našimi podporovateli a veřejností, což je podle mě nejlepší cesta k potřebným změnám. Skvělým příkladem je třeba právě vrcholící kampaň Zachraňme lesy, do které se už podařilo zapojit přes 60 tisíc lidí. Její součástí byl i happening, při kterém jsme sněmovně předali 200 malých listnáčků pro budoucí lesy, a také jsme vymysleli a vyrobili herní karty Směs pro les.

Čemu se věnuješ po práci?

S mým mužem se věnujeme včelaření. Začali jsme před čtyřmi lety a museli se hodně učit, často metodou pokus omyl. V Česku je včelařství hodně chemizované – to je standard, do kterého se každý začátečník dostane. Dlouho jsme s tím bojovali, až jsme narazili na lidi, kteří to umějí dělat jinak. Je to o dost náročnější, člověk musí umět pracovat s životním cyklem včel i jejich parazitů, ale stojí to za to. Máme tři úly, což je pro nás tak akorát. Je to báječný relax. A když je práce hotová, tak si ke včelám prostě jen sedneme a pozorujeme, jak létají.

Z práce tedy jezdíš přímo k úlům?

Včely naštěstí nepotřebují každodenní péči. Naopak jsme se na začátku museli hlídat, abychom je pořád nerušili. Kromě včel se pravidelně setkáváme s naší KPZkou. Je to skupina asi čtyřiceti lidí a společně odebíráme sezónní zeleninu od mladého páru zemědělců, kteří hospodaří v bio režimu. Každý závoz vypadá jinak podle toho, co se zrovna urodí, takže na zpracování člověk využije hodně invence. Ale je to skvělé, protože víme, že kupujeme čisté jídlo. Dokonce jsme objevili spoustu druhů zeleniny, které jsme v supermarketu v životě neviděli. A navíc máme dobrý pocit z toho, že naši zemědělci nejsou ve stresu. Platíme vždy na sezónu předem a jezdíme jim pomáhat, když je potřeba.

A když máš čas jenom pro sebe?

Oba nás baví flákat se po městě. Díky knížkám, jako je například Neznámá tvář Prahy, objevujeme neuvěřitelnou spoustu zákoutí, o kterých jsme do té doby ani netušili. I v širším centru narážíme na zajímavá místa z hlediska biodiverzity nebo na prastaré pozůstatky původní zástavby. Prostě si užíváme objevování a toulání bez cíle. A po takové procházce rádi zajdeme na dobré pivo.

7.G

www.sedmagenerace.cz

MOJE MALÉ EKO-VÍTĚZSTVÍ

Inspirujte (se) a vyhrajte roční předplatné 7.G a konopné tenisky značky Bohempia dle vlastního výběru

Překonali jste nějaký neekologický zlozvyk? Přišli jste na eko-vychytávku? Přiměli jste někoho v rodině či ve svém okolí, aby snížil vlastní ekostopu? Pokud ano, podělte se s námi a inspirujte (se).

Způsobu ani rozsahu zpracování se meze nekladou, může jít o text, fotku, video, obraz či komiks. Nejlepší příspěvky redakce Sedmé generace zveřejní a odmění. Vyhrát můžete poukaz na konopné tenisky, trička či jiné konopné vychytávky firmy Bohempia a roční předplatné Sedmé generace k tomu.

Příspěvky zasílejte do 20. listopadu 2019 na adresu sgenerace@hnuti-duha.cz, e-mail prosím nazvěte „Moje (malé) eko-vítězství".

BOHEMPIA
HEMP INSIDE

ODPAD JE POKLAD

POLOVINU SMĚSNÉHO ODPADU Z DOMÁCNOSTÍ TVOŘÍ BIOODPAD, KTERÝ ZBYTEČNĚ KONČÍ NA SKLÁDKÁCH.

CO KDYBYCHOM I V ČESKU TŘÍDILI A KOMPOSTOVALI BIOODPAD?

ODPAD JE POKLAD.cz